

REMISSYTTRANDE

2015-01-21

Dnr 0362/14

Er referens: Ju2014/7758/L5

Justitiedepartementet

Straffrättsenheten

103 33 Stockholm

Remissyttrande över promemorian med kompletterande förslag till SOU 2014:63 – äktenskapstvång och olaga hot

Brottsförebyggande rådet (Brå), som har fått rubricerade promemoria på remiss, tillstyrker förslagen att kriminalisera förberedelse och stämpling till grovt olaga hot samt stämpling till äktenskapstvång. Beträffande förslaget som rör brottet grovt olaga hot vill Brå lämna följande synpunkter.

Hypotesen som promemorian ställer upp – att det inte är ovanligt inom organiserad brottslighet att leja eller betala andra för att framföra hot – vinner stöd i Brås forskning. Detsamma gäller antagandet att man skaffar eller tar emot ett vapen som är avsett att användas vid ett hot och att offret kartläggs – och att dessa uppgifter används vid hotet.

Brås forskning visar att det förekommer att personer inom organiserad brottslighet tar betalt för att framföra otillåten påverkan mot myndighetspersoner och företagare (Brå 2009:7, Brå 2012:12). Det kan handla om våld, utpressning eller andra former av hot. Syftet har varit att påverka myndighetspersoners tjänsteutövning eller att få företagare att betala verkliga eller påhittade skulder. Gärningspersonerna tillhör ofta namngivna tyngre grupperingar med ett stort skrämsekapital (Brå 2009:7, Brå 2012:12). Det är skrämsekapitalet och förmågan att framföra hot och våld de tar betalt för.

När det handlar om utpressning mot företagare finns uppgifter från intervjuer med gärningspersoner och förundersökningar om att utpressarna också utför kartläggning (Brå 2012:12). En ytlig kartläggning sker redan när de mer yrkesmässiga indrivarna bestämmer om de ska ta på sig ett uppdrag om att driva in en skuld. Kartläggningen syftar till flera saker. För det första att fastställa att företagaren inte har kriminella kontakter med större skrämsekapital, för det andra att få en bild av om skulden är "legitim" och för det tredje att bedöma om företagaren har någon betalningsförmåga. Vissa utpressare utför ännu noggrannare kartläggning när de tagit på sig ett uppdrag. Det handlar framför allt om att beställa domar, enklare "spaning" och kartläggning av familjeförhållanden.

Även om hoten riktas mot företagarna nämns ofta anhöriga, särskilt barn i hoten (Brå 2012:12). Det gäller i synnerhet om hoten är av subtil karaktär (t.ex. vilken fin röd klänning din dotter hade på sig i er trädgård i morse). Ofta är kartläggningen av tämligen enkel och ad hoc mässig karaktär. Utpressaren gör en enkel bedömning av företagets lönsamhet genom vad de sett i lokalerna. Nyrenoverade lokaler skapar en bild av en framgångsrik verksamhet. Undantag finns dock. I ett fall hade

utpressarna en bankanställd kontakt som tog fram uppgifter om företagarnas kreditvärdighet och saldon på konton. Det förekommer också att man utnyttjar vänner, exempelvis inom samma kriminella gruppering för att hjälpa till med kartläggningsarbetet. Med andra ord kan det finnas ett inslag av ett mer professionellt kartläggningsarbete eller en roll för medbrottslingar som är nog så viktig för att kunna använda grovt olaga hot. Dessa skulle kunna träffas genom den föreslagna lagändringen i promemorian.

Detta yttrande avges av generaldirektör Erik Wennerström efter föredragning av enhetsrådet Johanna Skinnari rörande förslagen kring brottet olaga hot och enhetschefen Annika Eriksson rörande brottet äktenskapstvång.

Erik Wennerström

Johanna Skinnari

Annika Eriksson